

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΡΓΑΚΗΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 27025/13)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

14 Ιανουαρίου 2021

Η απόφαση αυτή θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τους όρους οι οποίοι προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί μικροαλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Καργάκης κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε Τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Ksenja Turković, *πρόεδρος,*

Krzysztof Wojtyczek,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Alena Poláčková,

Erik Wennerström,

Raffaele Sabato,

Lorraine Schembri Orland, *δικαστές,*

και Abel Campos, *γραμματέας τμήματος,*

Αφού έλαβε υπόψη:

την προσφυγή (αριθ. 27025/13) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, με την οποία ένας υπήκοος του Κράτους αυτού, ο κύριος Κλεάνθης Καργάκης («ο προσφεύγων») προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») στις 17 Απριλίου 2013,

την απόφαση να γνωστοποιηθούν στην ελληνική κυβέρνηση (η «Κυβέρνηση») οι αιτιάσεις οι οποίες αφορούν τα άρθρα 3, 13 (συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος και επικαλούμενη απουσία μιας αποτελεσματικής προσφυγής προς τούτο) και 5 § 4 της Σύμβασης (εξέταση του ενδίκου μέσου το οποίο ασκήθηκε από τον ενδιαφερόμενο κατά της διάταξης κράτησης εντός «λογικής προθεσμίας») και να κηρυχθεί η προσφυγή απαράδεκτη κατά τα λοιπά,

τις παρατηρήσεις των διαδίκων,

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 8 Δεκεμβρίου 2020,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την πιο πάνω ημερομηνία:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η προσφυγή αφορά ιδίως τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος στην φυλακή των Διαβατών και την ιατρική παρακολούθηση της οποίας αυτός

απετέλεσε το αντικείμενο κατά την διάρκεια της προσωρινής κράτησής του (άρθρο 3 της Σύμβασης), την απουσία μιας αποτελεσματικής προσφυγής προς τούτο (άρθρο 13 της Σύμβασης) και την εξέταση του ενδίκου μέσου το οποίο ασκήθηκε από τον ενδιαφερόμενο κατά της διάταξης κράτησης εντός «λογικής προθεσμίας» (άρθρο 5 § 4 της Σύμβασης).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Ο προσφεύγων έχει γεννηθεί το 1950. Εκπροσωπείται από την κ. Ε.-Λ. Κούτρα, δικηγόρο του συλλόγου της Αθήνας.

3. Η ελληνική κυβέρνηση (η «Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την εντεταλμένη του αντιπροσώπου της, κυρία Α. Δημητρακοπούλου, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

I. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Σε μία ημερομηνία η οποία δεν διευκρινίζεται, ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά του προσφεύγοντος για απόπειρα διευκόλυνσης εξόδου από την χώρα ενός αλλοδαπού υπηκόου χωρίς ο τελευταίος να υποβληθεί στον προβλεπόμενο έλεγχο, διαπραχθείσα από πρόσωπο το οποίο ενεργεί κατ'επάγγελμα και κατά συρροή.

5. Στις 16 Ιανουαρίου 2013, ο προσφεύγων συνελήφθη και τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση δυνάμει της διάταξης η οποία εκδόθηκε από τον ανακριτή του πλημμελειοδικείου Θεσσαλονίκης («ο ανακριτής») (διάταξη αριθ. 2/2013). Την ίδια ημέρα, κατέθεσε το απολογητικό υπόμνημά του ενώπιον του ιδίου ανακριτή.

6. Στις 7 Φεβρουαρίου 2013, ο προσφεύγων τοποθετήθηκε στην φυλακή των Διαβατών Θεσσαλονίκης.

II. Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΟΣ

7. Σύμφωνα με ένα ιατρικό πιστοποιητικό το οποίο εκδόθηκε από τις αρχές της φυλακής της Θεσσαλονίκης, κατά την είσοδό του σε αυτήν, ο προσφεύγων

είχε δηλώσει ένα ιστορικό εγκεφαλικό επεισόδιο, καθώς και ένα ιστορικό διαβήτη και μυοκαρδιοπάθειας, και ότι τελούσε υπό φαρμακευτική αγωγή.

8. Κατά την διάρκεια της κράτησής του, ο προσφεύγων εξετάστηκε από τον ψυχίατρο της φυλακής, ο οποίος του διέγνωσε μία αυτοκαταστροφική αντιδραστική κατάθλιψη και τον έθεσε υπό ψυχιατρική αγωγή.

9. Στις 24 Ιανουαρίου 2013, ο προσφεύγων εισήχθη επειγόντως στο γενικό νοσοκομείο Παπανικολάου της Θεσσαλονίκης για ένα πιθανό εγκεφαλικό επεισόδιο.

10. Στις 29 Ιανουαρίου 2013, αυτός εξήλθε από την νευρολογική κλινική του νοσοκομείου, διότι η κατάστασή του είχε βελτιωθεί, και νοσηλεύθηκε στην καρδιολογική κλινική για συμπτώματα κολπικής μαρμαρυγής και πτερυγισμό. Τέθηκε υπό παρακολούθηση και υποβλήθηκε σε κλινικές εξετάσεις (υπερηχογράφημα καρδιάς, τοποθέτηση ενός Χόλτερ και αξονική τομογραφία του μυοκαρδίου). Κατά την διάρκεια της νοσηλείας, η κατάσταση της υγείας του βελτιώθηκε.

11. Στις 6 Φεβρουαρίου 2013, ο προσφεύγων εξήλθε από το νοσοκομείο με δική του πρωτοβουλία. Το εξιτήριο του νοσοκομείου ανέφερε ως διάγνωση: «κολπική μαρμαρυγή και πτερυγισμός, εγκεφαλικό επεισόδιο, υπερτασική καρδιομυοπάθεια, καρδιακή αρρυθμία, αρρυθμία, καρδιακή ανακοπή, διαταραχές αγωγιμότητας με καταστροφικές συνυπάρχουσες (συστηματικές) ή σοβαρές παθήσεις, επιπλοκές». Το ενημερωτικό σημείωμα του ασθενούς, με την ίδια ημερομηνία, ανέφερε τα ακόλουθα: «σύσταση (στον ασθενή) να αποφεύγει το κάπνισμα και την παραμονή σε περιβάλλον με καπνό, (να τεθεί υπό) τακτική καρδιολογική παρακολούθηση, (να ακολουθήσει) δίαιτα χωρίς αλάτι και λίπη (...)».

12. Στις 15 Μαρτίου 2013, ο προσφεύγων μετέχθη εκ νέου στην καρδιολογική κλινική του γενικού νοσοκομείου Παπανικολάου για ένα κοιλιακό άλγος με διάχυση στο επίπεδο της πλάτης. Υποβλήθηκε σε κλινικό και νευρολογικό έλεγχο και στην συνέχεια οδηγήθηκε πίσω στην φυλακή.

13. Στις 21 Μαρτίου 2013, αυτός μετέχθη επειγόντως στην νευρολογική κλινική του γενικού νοσοκομείου Παπανικολάου για μία κεφαλαλγία και για

διαταραχές της βάδισης – ακούσιες κινήσεις του αριστερού κάτω άκρου. Ο προσφεύγων απετέλεσε το αντικείμενο μιας παρακολούθησης, υποβλήθηκε σε μία μαγνητική τομογραφία, σε νευροφυσιολογικό έλεγχο, σε ηλεκτροεγκεφαλογράφημα, σε εξέταση με υπερήχους στις καρωτιδικές-σπονδυλικές αρτηρίες, σε έναν οφθαλμολογικό έλεγχο και σε έναν κλινικό έλεγχο, και υποβλήθηκε σε μία κλινική μελέτη του ύπνου. Σύμφωνα με μία διάγνωση με ημερομηνία 29 Μαρτίου 2013, ο ενδιαφερόμενος έπασχε από ένα σύνδρομο άπνοιας κατά τον ύπνο και η συσταθείσα αγωγή ήταν η χρήση μιας αναπνευστικής συσκευής κατά την διάρκεια του ύπνου.

14. Μία νέα διάγνωση συντάχθηκε στις 5 Απριλίου 2013 από τον διευθυντή της νευρολογικής κλινικής του νοσοκομείου Παπανικολάου. Αυτή ανέφερε ότι ο προσφεύγων αδυνατούσε να περπατήσει και δεν ήταν αυτόνομος για να κάνει τις ανάγκες του και ότι αυτός έπρεπε να νοσηλευθεί μέσα σε περιβάλλον χωρίς τοξικές επιδράσεις και να ακολουθήσει μία φαρμακευτική αγωγή, καθώς και συνεδρίες φυσιοθεραπείας.

15. Στις 9 Απριλίου 2013, ο προσφεύγων εξήλθε του νοσοκομείου.

III. ΤΑ ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΣΚΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΑ

16. Ο προσφεύγων εκθέτει ότι, ήδη με την τοποθέτησή του υπό κράτηση, διόρισε τον Τ.Σ. για να τον εκπροσωπεί για τους σκοπούς της κατάθεσης ενός ενδίκου μέσου κατά της διάταξης θέσης υπό κράτηση η οποία εκδόθηκε σε βάρος του και ότι αυτός του παρέδωσε ένα αντίγραφο του ενδίκου μέσου. Προσθέτει ότι, δεδομένου ότι αυτό το ένδικο μέσο στην πραγματικότητα ουδέποτε κατατέθηκε στον ανακριτή, η γυναίκα του κατήγγειλε τον Τ.Σ. στον δικηγορικό σύλλογο Αθηνών και ότι χρειάστηκε να εξεύρει έναν άλλο δικηγόρο. Τονίζει ότι ανακάλυψε αργότερα ότι ο Τ.Σ. είχε διαγραφεί από τον δικηγορικό σύλλογο Αθηνών από το 2007, και προσκομίζει προς τούτο μία βεβαίωση με ημερομηνία 3 Φεβρουαρίου 2017 προερχόμενη από τον εν λόγω δικηγορικό σύλλογο.

17. Στις 18 Φεβρουαρίου 2013, ο προσφεύγων κατέθεσε μία αίτηση ενώπιον του ανακριτή κατά της θέσης του υπό κράτηση, στην βάση του άρθρου 286 § 2

του κώδικα ποινικής δικονομίας (ΚΠΔ), και ζήτησε την άρση της κράτησής του ή, εναλλακτικά, την αντικατάστασή της με άλλα περιοριστικά μέτρα. Σε στήριξη της αίτησής του, επικαλέστηκε τα προβλήματα υγείας του, την αναπηρία του, το ποσοστό της οποίας ορίστηκε σε 80%, καθώς και το γεγονός ότι αυτός είχε νοσηλευθεί μερικές ημέρες μετά την θέση του υπό κράτηση, προσάρτησε δε τα σχετικά ιατρικά πιστοποιητικά.

18. Την 1^η Απριλίου 2013, ο ανακριτής διαβίβασε την αίτηση στην εισαγγελία και, στις 5 Απριλίου 2013, η αίτηση ανατέθηκε σε έναν αντεισαγγελέα πρωτοδικών.

19. Αυτή την τελευταία ημερομηνία, ο προσφεύγων κατέθεσε τρεις αιτήσεις ενώπιον του ανακριτή με τις οποίες ζητούσε την επιτάχυνση της εξέτασης του ενδίκου μέσου του, την άδεια να παρασταθεί ενώπιον του εισαγγελέως, καθώς και την χορήγηση ενός αντιγράφου της πρότασης του τελευταίου επί της αίτησής του.

20. Μέσα στις αιτήσεις του, ο προσφεύγων παρέθετε τα προβλήματα υγείας του, καθώς και τις συνθήκες κράτησής του, για τις οποίες υποστήριζε ότι είναι κακές.

21. Στις 9 Απριλίου 2013, ο προσφεύγων κατέθεσε ένα συμπληρωματικό υπόμνημα. Αυτός μνημόνευε μέσα σε αυτό μία επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του και των συνθηκών κράτησής του, τις οποίες χαρακτήριζε ως κακές. Στηριζόταν ως προς τούτο στα άρθρα του τύπου και σε μία έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη, καθώς και σε τέσσερις ιατρικές βεβαιώσεις οι οποίες εκδόθηκαν μετά την θέση του υπό κράτηση.

22. Στις 15 Απριλίου 2013, ο εισαγγελέας πρωτοδικών συνέταξε την πρότασή του για τον ανακριτή (πρόταση αριθ. 52/2013). Πρότεινε να διαταχθεί η άρση της κράτησης του προσφεύγοντος και η αντικατάστασή της με άλλα περιοριστικά μέτρα. Ο εισαγγελέας διατύπωσε την πρότασή του με τους ακόλουθους όρους:

«(...) Επιπρόσθετα, μία άλλη πολύ σοβαρή παράμετρος εν προκειμένω η οποία πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερως υπόψη είναι το γεγονός ότι ο αιτών είναι ένα άτομο που πάσχει από αναπηρία σε ποσοστό 80% (μετακινείται με αναπηρικό αμαξίδιο) και από σοβαρά καρδιολογικά προβλήματα, σύμφωνα με τα προσκομιζόμενα ιατρικά πιστοποιητικά. Έτσι, κατά

συνέπεια, η παράταση της τοποθέτησής του μέσα σε ένα σωφρονιστικό κατάστημα μπορεί να αποδειχθεί μοιραία εξαιτίας των κακών συνθηκών οι οποίες, όπως είναι γνωστό, επικρατούν στους χώρους κράτησης στην Ελλάδα (...)).».

23. Στις 24 Απριλίου 2013, ο ανακριτής επικύρωσε την πρόταση του εισαγγελέως και αποφάσισε την υπό όρους απόλυση του προσφεύγοντος, ήτοι: (α) την καταβολή μιας εγγύησης 3.000 ευρώ (EUR), (β) την εμφάνιση του ενδιαφερομένου δύο φορές τον μήνα στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής της κατοικίας του, και (γ) την απαγόρευση της εξόδου από την επικράτεια (διάταξη αριθ. 56/2013). Ο ανακριτής, αναφερόμενος στην πρόταση του εισαγγελέως, έκρινε ότι ο λόγος για τον οποίο ο προσφεύγων τέθηκε υπό κράτηση δεν ίσχυε πλέον, εν μέρει. Μέσα στην διάταξή του διέλαβε τα ακόλουθα:

«(...) είναι πλέον αρκετά αμφίβολο ότι ο αιτών-κατηγορούμενος, μετά την διαρκείας τεσσάρων μηνών περίπου κράτησή του, μπορεί να θεωρηθεί ως μέλος της ομάδας των προσώπων (τα οποία διέπραξαν το εν λόγω ατύχημα) και ότι συνεπώς υφίσταται κίνδυνος τελέσεως νέων παρομοίων αδικημάτων (...))»

24. Στις 25 Απριλίου 2013, ο προσφεύγων κατέθεσε την εγγύηση των 3.000 EUR και αφέθηκε ελεύθερος.

25. Στις 26 Απριλίου 2018, ο προσφεύγων καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης πέντε ετών για την παράβαση, τελειωμένη και σε απόπειρα, της διευκόλυνσης της εξόδου από την επικράτεια ενός αλλοδαπού υπηκόου χωρίς ο τελευταίος να υποβληθεί στον προβλεπόμενο έλεγχο, διαπραχθείσα από πρόσωπο το οποίο ενεργεί κατ'επάγγελμα και κατά συρροή (απόφαση αριθ. 767/2018).

26. Την ίδια ημέρα, ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της καταδικαστικής απόφασης.

IV. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ ΤΩΝ ΔΙΑΒΑΤΩΝ

A. Η εκδοχή του προσφεύγοντος

27. Οι συνθήκες κράτησης περιγράφονται από τον προσφεύγοντα ως εξής:

28. Ο τελευταίος μοιραζόταν με τέσσερις άλλους κρατούμενους ένα κελί 20 τετραγωνικών μέτρων, το οποίο δεν ήταν προσαρμοσμένο στις ανάγκες των ατόμων με ειδικές ανάγκες και μέσα στο οποίο ο προσωπικός χώρος που είχε παραχωρηθεί σε έκαστο κρατούμενο ήταν ελαφρώς μεγαλύτερος από 3 τετραγωνικά μέτρα. Ούτε οι τουαλέτες ούτε τα ντους δεν ήταν προσαρμοσμένα στις ανάγκες των ατόμων με ειδικές ανάγκες τα οποία δεν είχαν στην διάθεσή τους κάποια ειδική πρόνοια. Οι κρατούμενοι μεριμνούσαν οι ίδιοι τον καθαρισμό των κελιών και έπλεναν οι ίδιοι τα ενδύματά τους και τα σεντόνια τους μέσα σε πλαστικές λεκάνες και τα στέγνωναν στο προαύλιο. Το κελί δεν φωτιζόταν επαρκώς από το φυσικό φως και το κάπνισμα σε αυτά δεν απαγορευόταν. Καμία απολύμανση δεν είχε λάβει χώρα κατά την διάρκεια της παραμονής του ενδιαφερομένου στην φυλακή, ενώ το κτίριο ήταν γεμάτο από κατσαρίδες. Η φυλακή διέθετε κεντρική θέρμανση, η οποία λειτουργούσε μόνον δύο ώρες την ημέρα, μία το πρωί και μία το βράδυ, το δε ζεστό νερό ήταν διαθέσιμο μόνον μία ώρα την ημέρα. Υπήρχε ένας μόνον φύλακας, ο οποίος ήταν συχνά απών, και οι κρατούμενοι αναγκάζονταν να φωνάζουν και να κτυπούν την πόρτα του κελιού προκειμένου να ακουστούν.

29. Η σίτιση δεν ήταν προσαρμοσμένη στην κατάσταση υγείας των διαβητικών ατόμων, όπως ο προσφεύγων. Η διεύθυνση της φυλακής είχε παραδεχθεί η ίδια ότι το ημερήσιο κόστος της διατροφής για έκαστο κρατούμενο δεν υπερέβαινε τα δύο EUR. Οι ώρες περιπάτου στο προαύλιο, στο οποίο ο ενδιαφερόμενος δεν είχε πρόσβαση με το αναπηρικό αμαξίδιό του, ήταν από ώρα 9 μέχρι ώρα 12 και από ώρα 14:30 μέχρι ώρα 16:30, και το προαύλιο δεν ήταν ούτε προσαρμοσμένο στις ανάγκες των ατόμων με ειδικές ανάγκες ούτε στεγασμένο. Δεδομένου ότι οι ομπρέλες και τα σκουφιά απαγορεύονταν, οι κρατούμενοι δεν μπορούσαν να βγουν όταν έβρεχε. Η φυλακή δεν διέθετε τραπεζαρία και οι κρατούμενοι ήταν υποχρεωμένοι να λαμβάνουν τα γεύματά τους πάνω στα κρεβάτια τους.

30. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι οι συνθήκες κράτησής του συνέβαλαν στην επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του, από την στιγμή ιδίως που το

κελί του δεν ήταν, κατ'αυτόν, προσαρμοσμένο στις ανάγκες του, ως ατόμου με ειδικές ανάγκες, και οι συγκρατούμενοί του κάπνιζαν μέσα σε αυτό. Επίσης, αυτός παραπονείται ότι ουδέποτε έλαβε συσκευή οξυγόνου, παρά την σχετική σύσταση του γιατρού. Ο προσφεύγων αναφέρεται στις εκθέσεις της Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT) όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης μέσα στις ελληνικές φυλακές και την ιατρική περίθαλψη η οποία παρέχεται μέσα σε αυτές, καθώς και στην σύσταση με αριθμό R98 (7) της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, όσον αφορά τις ηθικές και τις οργανωτικές πτυχές της ιατρικής περίθαλψης μέσα στα σωφρονιστικά ιδρύματα.

B. Η εκδοχή της Κυβέρνησης

31. Η Κυβέρνηση περιγράφει ως ακολούθως τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος.

32. Σύμφωνα με μία έκθεση του διευθυντή της φυλακής των Διαβατών, η οποία προσαρτήθηκε στις παρατηρήσεις της Κυβέρνησης, ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί σε έναν κοιτώνα επιφανείας 24 τετραγωνικών μέτρων ο οποίος προοριζόταν για τους κρατούμενους με ειδικές ανάγκες, βρισκόταν στο ισόγειο και ήταν εφοδιασμένος με πέντε κρεβάτια, ένα σύστημα κλιματισμού και ένα μπάνιο 2 τετραγωνικών μέτρων, προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους. Την εποχή της κράτησής του, ο προσφεύγων μοιραζόταν τον κοιτώνα με τέσσερις άλλους κρατούμενους και είχε στην διάθεσή του προσωπικό χώρο 4,4 τετραγωνικών μέτρων.

33. Σε όλες τους κοιτώνες, εκτός από τα κρεβάτια, υπήρχαν τραπέζια και κλινოსκεπάσματα, σκαμνιά, κομοδίνα, ένας κάδος απορριμμάτων, 'καλόγεροι', ένα μπάνιο και χωριστά WC. Οι κοιτώνες διέθεταν μεγάλα παράθυρα που έβλεπαν στο προαύλιο της φυλακής και ήταν εφοδιασμένοι με ηλεκτρικές λάμπες οι οποίες εξασφάλιζαν τεχνητό φως. Ζεστό νερό ήταν διαθέσιμο αρκετές ώρες την ημέρα. Η θέρμανση παρέχόταν από ένα κεντρικό σύστημα και έκαστος κοιτώνας ήταν εξοπλισμένος με θερμαντικά σώματα. Η φυλακή διέθετε επίσης ένα σύστημα κατάσβεσης πυρκαγιάς.

34. Όσον αφορά την καθαριότητα των χώρων, οι προσφεύγοντες ελάμβαναν προϊόντα προσωπικής υγιεινής, ενώ ελάμβαναν χώρα απολυμάνσεις και μυοκτονίες (επεμβάσεις που επιβεβαιώνονται από πιστοποιητικά απολύμανσης και μυοκτονίας τα οποία χορηγήθηκαν από μία ιδιωτική επιχείρηση και προσκομίστηκαν από την Κυβέρνηση). Οι κρατούμενοι είχαν την δυνατότητα να πλένουν τα ενδύματά τους στα πλυντήρια της φυλακής και οι αρχές της φυλακής μεριμνούσαν ώστε τα κλινოსκεπάσματα να πλένονται τακτικά και τα στρώματα να αντικαθίστανται. Η φυλακή διέθετε κουρείο.

35. Όσον αφορά την σίτιση των κρατουμένων, τρία γεύματα την ημέρα παρέχονταν σε αυτούς (πρωινό, μεσημεριανό και δείπνο). Όλα τα μενού ήταν τυποποιημένα και εγκεκριμένα από τον γιατρό και τον διευθυντή της φυλακής. Ειδικά μενού προβλέπονταν για τους κρατούμενους συγκεκριμένων θρησκευτικών πεποιθήσεων. Το ίδιο ίσχυε για εκείνους που είχαν προβλήματα υγείας, όπως ο προσφεύγων, ως προς τον οποίο η Κυβέρνηση προσκομίζει τα εβδομαδιαία μενού που του χορηγήθηκαν κατά την διάρκεια της επίδικης κράτησής του και αναφέρει ότι δεν αποδείχθηκε ότι η διατροφή του ήταν ακατάλληλη για την κατάσταση της υγείας του και ότι σε κάθε περίπτωση οι οδηγίες των γιατρών είχαν τηρηθεί.

36. Οι κρατούμενοι είχαν την δυνατότητα να συμμετέχουν σε ψυχαγωγικές και μορφωτικές δραστηριότητες οι οποίες οργανώνονταν από διάφορα σωματεία, όπως συναυλίες, διαλέξεις και παραστάσεις. Μπορούσαν να δανειστούν βιβλία και εφημερίδες του τύπου από την βιβλιοθήκη της φυλακής και ακόμη να συμμετέχουν στα μορφωτικά προγράμματα και τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. Ως προς τούτο, ένα «σχολείο της δεύτερης ευκαιρίας» λειτουργούσε μέσα στην φυλακή. Οι κρατούμενοι εργάζονταν σε διάφορους τομείς της φυλακής. Όσον αφορά τον προσφεύγοντα, αυτός δεν είχε ζητήσει, κατά την διάρκεια της κράτησής του, να εργαστεί ή να λάβει άδεια εξόδου από την φυλακή.

37. Υγειονομικοί έλεγχοι οι οποίοι πραγματοποιούνταν τακτικά ή με επείγουσα διαδικασία επέτρεπαν την εξασφάλιση της διατήρησης της καθαριότητας και της υγιεινής των χώρων, καθώς και την απουσία λοιμωδών

νόσων. Η ιατρική περίθαλψη παρεχόταν μέσα στην φυλακή από έναν γιατρό γενικής ιατρικής, έναν γιατρό ειδικευμένο στην παθολογία και έναν οδοντίατρο, αμειβόμενο με την επίσκεψη, καθώς και από έναν εθελοντή γιατρό γενικής ιατρικής, από έναν μόνιμο ψυχίατρο και, τέλος, από μία ομάδα γιατρών του εθνικού συστήματος υγείας η οποία περιελάμβανε έναν γιατρό γενικής ιατρικής, έναν οδοντίατρο, έναν νοσοκόμο και έναν τεχνικό εργαστηρίου. Αυτοί πλαισιώνονταν από τρεις μόνιμους νοσοκόμους. Όποτε απαιτούνταν ιατρικές εξετάσεις ή συμπληρωματική ιατρική περίθαλψη, οι κρατούμενοι μετάγονταν στο νοσοκομείο, ακόμη και κατεπειγόντως. Τα έξοδα των εξετάσεων ή των φαρμακευτικών αγωγών δεν επιβάρυναν τους κρατούμενους. Οι κρατούμενοι ενημερώνονταν σχετικά με τα δικαιώματά τους και είχαν πρόσβαση σε ψυχολογική υποστήριξη τόσο για τους ίδιους όσο επίσης και για να μέλη της οικογένειάς τους όσον αφορά τα προβλήματά τους ή την επανένταξή τους. Όσον αφορά τους τοξικομανείς κρατούμενους, αυτοί μπορούσαν να παρακολουθούν τα συμβουλευτικά και θεραπευτικά προγράμματα του κέντρου θεραπείας εξαρτημένων ατόμων το οποίο λειτουργεί μέσα στην φυλακή.

ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

I. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

38. Οι εφαρμοστέες εν προκειμένω διατάξεις του εθνικού δικαίου περιγράφονται στην απόφαση *Χριστοδούλου και λοιποί κατά Ελλάδα* (αριθ. 80452/12, §§ 45-47, 5 Ιουνίου 2014).

II. ΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Ή ΤΑΠΕΙΝΩΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ή ΤΙΜΩΡΙΑΣ (CPT)

39. Στην από 5 Ιουλίου 2013 έκθεσή της, η οποία συντάχθηκε κατόπιν της επίσκεψής της η οποία έλαβε χώρα από τις 4 μέχρι τις 16 Απριλίου 2013, η CPT σημείωσε ότι η φυλακή των Διαβατών, σχεδιασμένη για μία επίσημη χωρητικότητα 250 κρατουμένων, φιλοξενούσε 590. Ανέφερε ότι η δομή αυτή διέθετε 53 κελιά διαστάσεων εκάστου 24 τετραγωνικών μέτρων τα οποία

φιλοξενούσαν 10 κρατούμενους έκαστο, 10 κελιά διαστάσεων εκάστου 11 τετραγωνικών μέτρων τα οποία φιλοξενούσαν 4 κρατούμενους έκαστο και 3 κελιά τα οποία φιλοξενούσαν 34 γυναίκες κρατούμενες. Τόνιζε ότι η πρόσβαση στο φυσικό φως και ο εξαερισμός μέσα στα κελιά ήταν ικανοποιητικοί, ότι τα κελιά ήταν εφοδιασμένα με μερικά σκαμνιά και ότι στα λουτρά υπήρχαν τέσσερις τουαλέτες καθώς και ένας νεροχύτης για να πλένουν τα ασπρόρουχα και τα πιάτα.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΩΝ ΕΝΣΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

A. Επί της έλλειψης της ιδιότητας του θύματος

40. Κατά πρώτο λόγο, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο μα απορρίψει την προσφυγή λόγω έλλειψης της ιδιότητας του θύματος. Εκθέτει ότι, αφ' ενός, ο προσφεύγων κατέθεσε την προσφυγή του στις 17 Απριλίου 2013 και, αφ' ετέρου, ότι αίτησή του για την άρση του μέτρου της προσωρινής κράτησης έγινε δεκτή στις 24 Απριλίου 2013 και ότι αυτός αφέθηκε ελεύθερος στις 25 Απριλίου 2013. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, δεδομένου ότι η κράτηση του προσφεύγοντος, η οποία ήταν η αιτία της φερόμενης ως απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης που καταγγέλλει ο ενδιαφερόμενος, έλαβε τέλος, αυτός δεν μπορεί πλέον να ισχυρίζεται ότι είναι θύμα μιας παραβίασης και, κατά συνέπεια, η προσφυγή του πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη.

41. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, κατά τον χρόνο της κατάθεσης της προσφυγής του, αυτός μπορούσε να θεωρηθεί ακόμη ως θύμα των επικαλουμένων παραβιάσεων, διότι είχε προσφύγει στο Δικαστήριο δύομιση μήνες αφού είχε καταθέσει την αίτησή του για υπό όρους απόλυση και ενώ τελούσε ακόμη υπό κράτηση. Προσθέτει ότι η αίτησή του ήταν ακόμη εκκρεμής κατά τον χρόνο της κατάθεσης της προσφυγής του ενώπιον του Δικαστηρίου.

42. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, προκειμένου να επικαλεστεί το άρθρο 34 της Σύμβασης, ένας προσφεύγων πρέπει να μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι θύμα μιας παραβίασης της τελευταίας. Ο ενδιαφερόμενος οφείλει να μπορεί να αποδείξει ότι «υπέστη απευθείας τις συνέπειες» του επιδικίου μέτρου (*Centre de*

ressources juridiques au nom de Valentin Câmpeanu κατά Ρουμανίας ([GC], αριθ. 47848/08, § 96, CEDH 2014, και την αναφερόμενη νομολογία).

43. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων κατέθεσε την προσφυγή του ενώπιον του στις 17 Απριλίου 2013, ενώ αυτός τελούσε ακόμη υπό κράτηση και ενώ ο ίδιος είχε καταθέσει προηγουμένως, στις 18 Φεβρουαρίου 2013, μία αίτηση άρσης του μέτρου της προσωρινής κράτησης. Η αίτηση αυτή κατέληξε στην απόλυση του ενδιαφερομένου στις 25 Απριλίου 2013. Συνεπώς, κατά τον χρόνο της κατάθεσης της προσφυγής, το εθνικό ένδικο μέσο το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει στην απόλυση του προσφεύγοντος εκκρεμούσε ακόμη. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων τελούσε ακόμη υπό κράτηση της εποχής της κατάθεσης της προσφυγής του, έπεται ότι αυτός μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι θύμα μιας παραβίασης της Σύμβασης, όσον αφορά τις συνθήκες της κράτησής του και την επικαλούμενη απουσία μιας αποτελεσματικής προσφυγής προς τούτο, καθώς και την καθυστέρηση της έναρξης της εξέτασης της προσφυγής του κατά της διάταξης θέσης υπό κράτηση που είχε εκδοθεί εναντίον του. Το Δικαστήριο απορρίπτει συνεπώς την ένσταση σχετικά με την ιδιότητα του προσφεύγοντος ως θύματος.

B. Επί της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων

44. Κατά δεύτερο λόγο, η Κυβέρνηση επικαλείται την μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων. Αναφέρει τα ακόλουθα: ο προσφεύγων κατέθεσε την προσφυγή του στις 17 Απριλίου 2013, ενώ είχε καταθέσει μία αίτηση άρσης του μέτρου της προσωρινής κράτησης στις 18 Φεβρουαρίου 2013. Η αίτηση αυτή έγινε δεκτή από τον ανακριτή και ο ενδιαφερόμενος αφέθηκε ελεύθερος στις 25 Απριλίου 2013. Τούτο σημαίνει, κατά τους ισχυρισμούς της Κυβέρνησης, ότι η αιτίαση του προσφεύγοντος όσον αφορά το άρθρο 3 της Σύμβασης δεν μπορεί να έχει ως αντικείμενο παρά μόνον την επιδίκαση μιας αποζημίωσης για την ηθική βλάβη την οποία αυτός υπέστη. Επικαλούμενη την απόφαση *Χριστοδούλου και λοιποί* (πιο πάνω αναφερόμενη), η Κυβέρνηση εκθέτει ότι η αποζημιωτική αγωγή στην βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα σε συνδυασμό με τις διατάξεις του σωφρονιστικού κώδικα ήταν ένα εθνικό ένδικο

μέσο διαθέσιμο για τον προσφεύγοντα και ότι ο τελευταίος θα μπορούσε και όφειλε να το ασκήσει.

45. Επίσης, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν έκανε χρήση καμιάς από τις δυνατότητες οι οποίες προσφέρονται από το άρθρο 6 του σωφρονιστικού κώδικα και το άρθρο 572 του ΚΠΔ για να παραπονεθεί για τις συνθήκες κράτησής του. Αναφέρεται επίσης στο άρθρο 25, με τίτλο «Ακρόαση των κρατουμένων» της απόφασης με αριθμό 58819/7.4.2003 του υπουργού Δικαιοσύνης σχετικά με τον «Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας των Σωφρονιστικών Καταστημάτων τύπου Α και Β». Θεωρεί ότι τα παράπονα του προσφεύγοντος σχετίζονταν με την κατάσταση της υγείας του και ότι δεν αφορούσαν την κατάσταση των κρατουμένων ως σύνολο.

46. Η Κυβέρνηση είναι της άποψης ότι η αίτηση του προσφεύγοντος να παραστεί ενώπιον του αρμοδίου εισαγγελέως δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πληρούσα την προϋπόθεση της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων. Προσθέτει προς τούτο ότι ο προσφεύγων άσκησε μεν την αίτηση στην βάση του άρθρου 286 § 2 του ΚΠΔ, αλλά όχι εκείνη η οποία προβλέπεται από το άρθρο 285 του ιδίου κώδικα και ότι επομένως αυτός ουδέποτε προσέφυγε ενώπιον των εθνικών αρχών με μία αίτηση για την βελτίωση των συνθηκών κράτησής του και την απόλυσή του.

47. Ο προσφεύγων απαντά ότι ο συνήγορος, επαγγελματίας δικηγόρος, τον οποίο αυτός είχε διορίσει για να τον εκπροσωπήσει για τους σκοπούς της κατάθεσης μιας προσφυγής κατά της διάταξης προσωρινής θέσης υπό κράτηση εξαφανίστηκε τον Ιανουάριο 2013 και μόνον αργότερα πληροφορήθηκε ότι το άτομο αυτό είχε διαγραφεί από τον δικηγορικό σύλλογο. Υποστηρίζει ότι προσέφυγε κατά της θέσης του υπό κράτηση αφού βρήκε άλλο δικηγόρο. Εκτιμά προς τούτο ότι οι αρχές ήταν συνυπεύθυνες για την καθυστέρηση της κατάθεσης της αίτησής τους, δεδομένου ότι το γραφείο του ανακριτή φέρεται να αποδέχθηκε τον διορισμό ενός ατόμου που δεν είχε πλέον την ιδιότητα του δικηγόρου.

48. Ο προσφεύγων θεωρεί επίσης ότι τα ένδικα μέσα που αναφέρθηκαν από την Κυβέρνηση ήταν αναποτελεσματικά, λόγω του δομικού χαρακτήρα των καταγγελλομένων προβλημάτων. Προσθέτει προς τούτο ότι η απόλυσή του ήταν

το μοναδικό συναφές μέτρο το οποίο ήταν ικανό για να επανορθώσει την, επικαλούμενη από τον ίδιο, παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης εν προκειμένω και ότι το μέτρο αυτό μπορούσε να διεκδικηθεί μόνον δια της δικαστικής οδού, και όχι δια της διοικητικής οδού. Ισχυρίζεται ότι η άσκηση των προσφυγών ενώπιον του εισαγγελέως ή του συμβουλίου της φυλακής είναι άσκοπη. Στηριζόμενος στην νομολογία του Δικαστηρίου ως προς τούτο, εκθέτει ότι πολλοί κρατούμενοι στην φυλακή των Διαβατών έκαναν χρήση της προβλεπόμενης από το άρθρο 572 του ΚΠΔ προσφυγής χωρίς επιτυχία και ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η εν λόγω προσφυγή δεν ήταν αποτελεσματική. Ο προσφεύγων αναφέρει ότι είχε ενημερώσει τις αρχές, ήδη κατά την θέση του υπό κράτηση, σχετικά με τα προβλήματα της υγείας του και με την αναπηρία του και ότι οι αρχές είχαν την υποχρέωση να τα αντιμετωπίσουν πραγματικά. Εκτιμά ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί υποχρεωμένος να προβεί σε συμπληρωματικές ενέργειες ενώπιον των αρχών, δεδομένου ότι, κατ'αυτόν, προσφυγές παρόμοιες εκείνης η οποία προβλέπεται από το άρθρο 572 του ΚΠΔ είχαν κριθεί αναποτελεσματικές.

49. Όσον αφορά την ένσταση της Κυβέρνησης σχετικά με την προηγούμενη άσκηση των εθνικών ενδίκων μέσων και ιδίως εκείνου το οποίο προβλέπεται από το άρθρο 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης προβλέπει έναν επιμερισμό του βάρους αποδείξεως. Έτσι, η εναγόμενη κυβέρνηση οφείλει να πείσει το Δικαστήριο ότι το ένδικο μέσο του οποίου την ύπαρξη επικαλείται ήταν αποτελεσματικό και διαθέσιμο τόσο στην θεωρία όσο και στην πρακτική την εποχή των συμβάντων, ήτοι ότι αυτό ήταν προσιτό, ήταν ικανό να προσφέρει στον προσφεύγοντα την επανόρθωση των αιτιάσεών του και παρουσίαζε λογικές πιθανότητες επιτυχίας (*Akdivar και λοιποί κατά Τουρκίας*, 16 Σεπτεμβρίου 1996, § 68, *Recieil* 1996-IV, και *Sejdovic κατά Ιταλίας*, [GC], αριθ. 56581/00, § 46, CEDH 2006-II).

50. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει εν τούτοις ότι, προκειμένου περί της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων, η κατάσταση ενός ατόμου το οποίο κρατείται υπό συνθήκες που το ίδιο θεωρεί αντίθετες προς το άρθρο 3 της Σύμβασης και το οποίο προσφεύγει ενώπιον του μετά την απόλυσή του διαφέρει

από εκείνη ενός ατόμου το οποίο προσφεύγει ενώπιον του ενώ κρατείται κάτω από τις συνθήκες που καταγγέλλει.

51. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι, στην απόφασή του *A.F. κατά Ελλάδας* (αριθ. 53709/11, §§ 55-60, 13 Ιουνίου 2013), είχε κρίνει ότι έπρεπε να εξεταστεί κατά πόσον οι διατάξεις ενός νομοθετικού ή κανονιστικού κειμένου των οποίων μπορούσε να γίνει επίκληση για τους σκοπούς μιας αγωγής κατ'εφαρμογήν του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα ήταν συντεταγμένες με όρους επαρκώς ακριβείς και προστάτευαν δικαιώματα «δικαστικής προστασίας».

52. Υπενθυμίζει τέλος ότι στην απόφασή του η οποία εκδόθηκε στην υπόθεση *Χριστοδούλου και λοιποί* (πιο πάνω αναφερόμενη), όπως επισημαίνει η Κυβέρνηση, έκρινε ότι η αιτίαση του προσφεύγοντος η ελκόμενη από το άρθρο 3 της Σύμβασης σχετικά με τις συνθήκες της κράτησής του ήταν πρόωρη. Προς τούτο, παρατήρησε ότι ο εν λόγω προσφεύγων ο οποίος τελούσε ακόμη υπό κράτηση κατά τον χρόνο της κατάθεσης της προσφυγής, ήτοι στις 18 Δεκεμβρίου 2012, αυτός είχε καταθέσει μία αίτηση να αφεθεί ελεύθερος η οποία είχε καταλήξει στην απόλυσή του στις 4 Φεβρουαρίου 2013. Το Δικαστήριο είχε συμπεράνει ότι, δεδομένου ότι ο προσφεύγων αυτός ήταν ελεύθερος την τελευταία αυτή ημερομηνία, η αιτίαση η ελκόμενη από το άρθρο 3 δεν μπορούσε να έχει ως αντικείμενο, ανάλογα με την περίπτωση, παρά μόνον την εκ μέρους του επιδίκαση μιας αποζημίωσης για την ηθική βλάβη και ότι ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε ως προς τούτο, και είχε ακόμη την σχετική δυνατότητα κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασής του, να ασκήσει μία αγωγή στην βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα.

53. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η παρούσα υπόθεση πρέπει να διακριθεί από εκείνη την υπόθεση, αφ'ής στιγμής, εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν έχει πλέον την δυνατότητα να ασκήσει μία αποζημιωτική αγωγή στην βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα για τους σκοπούς της επιδίκασης μιας αποζημίωσης για την ηθική βλάβη την οποία υπέστη. Επίσης, από την δικογραφία δεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων άσκησε μία τέτοια αγωγή αφού προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου. Εξάλλου, η παρούσα προσφυγή

κατατέθηκε στις 17 Απριλίου 2013, ήτοι πριν την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *A.F. κατά Ελλάδας*, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι θα μπορούσε να γίνει επίκληση διατάξεων ενός νομοθετικού ή κανονιστικού κειμένου μέσα στο πλαίσιο μιας αγωγής κατ'εφαρμογήν του άρθρου 104 του εισαγωγικού νόμου. Δεδομένου ότι οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης, το Δικαστήριο κρίνει ότι η ένσταση της Κυβέρνησης ως προς τούτο δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτή.

54. Όσον αφορά το μέρος της ένστασης της Κυβέρνησης περί μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων το οποίο αναφέρεται στα προβλεπόμενα από τα άρθρα 285 και 572 του ΚΠΔ και από το άρθρο 6 του σωφρονιστικού κώδικα ένδικα μέσα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η Κυβέρνηση δεν προσκομίζει οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική απόφαση ικανή να στοιχειοθετήσει ότι ο προσφεύγων μπορούσε, μέσω των εν λόγω ενδίκων μέσων, να καταγγείλει αποτελεσματικά τις επικαλούμενες ανεπάρκειες ως προς την ιατρική περίθαλψη του στην φυλακή (*Λαυρεντιάδης κατά Ελλάδας*, αριθ. 29896/13, § 82, 22 Σεπτεμβρίου 2015). Επιπλέον, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων επεσήμανε επαρκώς ενώπιον των αρμοδίων αρχών τα προβλήματα της υγείας του και τις συνθήκες της κράτησής του, προσφεύγοντας ενώπιον του ανακριτή με μία αίτηση κατά της θέσης του υπό κράτηση (πιο πάνω παράγραφος 17).

II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 3 ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

56. Ο προσφεύγων καταγγέλλει τις συνθήκες κράτησής του μέσα στην φυλακή των Διαβατών, καθώς και ελλείψεις στην ιατρική παρακολούθησή του. Επικαλείται προς τούτο το άρθρο 3 της Σύμβασης. Στο επίπεδο του άρθρου 13 της Σύμβασης, παραπονείται επίσης για την έλλειψη μιας πραγματικής προσφυγής προκειμένου να παραπονεθεί για τις συνθήκες κράτησής του και για τις επικαλούμενες ανεπάρκειες της ιατρικής παρακολούθησής του. Οι διατάξεις αυτές έχουν ως εξής:

Άρθρο 3

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθής εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχείρισιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς.»

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

A. Επί της ιατρικής περίθαλψης που παρασχέθηκε στον προσφεύγοντα

57. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι οι συνθήκες της κράτησής του είχαν ως συνέπεια την επιδείνωση των προβλημάτων υγείας του. Δηλώνει ότι εισήλθε στην φυλακή περπατώντας και εξήλθε από αυτήν μέσα σε ένα αναπηρικό αμαξίδιο και ότι υπέστη μία καρδιακή ανακοπή κατά την διάρκεια της κράτησής του. Επίσης, υποστηρίζει ότι η ιατρική περίθαλψη της οποίας απετέλεσε το αντικείμενο ήταν ακατάλληλη, διότι, κατά την γνώμη του, εκτός του ότι υποβλήθηκε σε αγχωτικές μεταγωγές, από το κελί του στα νοσοκομεία, διαπίστωνε ότι οι συστάσεις των γιατρών δεν τηρούνταν: κατά τους ισχυρισμούς του, η σίτισή του δεν ήταν προσαρμοσμένη στην κατάστασή του ως διαβητικού ατόμου, αναγκαζόταν να μοιράζεται το κελί του με καπνιστές και δεν έλαβε ποτέ συσκευή οξυγόνου ή βοήθεια εξαιτίας «δομικών προβλημάτων». Από την πλευρά της, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα προβλήματα της υγείας του προσφεύγοντος έτυχαν περίθαλψης κατά τρόπο αποτελεσματικά. Ισχυρίζεται ότι η επιδείνωση των προβλημάτων υγείας του ενδιαφερομένου δεν φαίνεται να προκλήθηκε από ανεπάρκειες στην ιατρική παρακολούθηση του τελευταίου, προσθέτει δε ότι ο προσφεύγων εξήλθε με δική του πρωτοβουλία από το νοσοκομείο στις 6 Φεβρουαρίου 2013.

58. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι από την νομολογία του προκύπτει ότι το καθήκον της περίθαλψης του ασθενούς κρατουμένου κατά την διάρκεια της κράτησής του επιφορτίζει το Κράτος με τις ιδιαίτερες υποχρεώσεις να μεριμνά ώστε να παρέχεται στον κρατούμενο αυτό η απαραίτητη ιατρική περίθαλψη και ώστε να προσαρμόζονται, ανάλογα με την περίπτωση, οι γενικές συνθήκες της

κράτησης στην ιδιαίτερη περίπτωση της κατάστασης της υγείας του ενδιαφερομένου (*Ξηρός κατά Ελλάδα*, αριθ. 1033/07, § 73, 9 Σεπτεμβρίου 2010).

59. Όσον αφορά την υποχρέωση της παροχής της απαραίτητης ιατρικής περίθαλψης, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η έλλειψη της κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης μπορεί κατ'αρχήν να αποτελέσει μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 της Σύμβασης (*Ilhan κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 22277/93, § 87, CEDH 2000-VII, και *Gennadiy Naoumenko κατά Ουκρανίας*, αριθ. 42024/98, § 112, 10 Φεβρουαρίου 2004). Το Δικαστήριο απαιτεί, πρώτα απ'όλα, την ύπαρξη μιας επαρκούς ιατρικής πλαισίωσης του ασθενούς και την προσαρμογή της συσταθείσας ιατρικής περίθαλψης προς την ιδιαίτερη κατάστασή του (*Khatayev κατά Ρωσίας*, αριθ. 56994/09, § 84, 11 Οκτωβρίου 2011). Επιπλέον, η επιμέλεια και η συχνότητα με τις οποίες παρέχεται η ιατρική περίθαλψη στον ενδιαφερόμενο είναι δύο στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό της συμβατότητας της μεταχείρισής του με τις επιταγές του άρθρου 3 της Σύμβασης. Ειδικότερα, αυτοί οι δύο παράγοντες αξιολογούνται από το Δικαστήριο, όχι σε απόλυτους όρους, αλλά λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά την ιδιαίτερη κατάσταση της υγείας του κρατουμένου (*Σερίφης κατά Ελλάδα*, αριθ. 27695/03, § 35, 2 Νοεμβρίου 2006, και *Rohde κατά Δανίας*, αριθ. 69332/01, § 106, 21 Ιουλίου 2005).

60. Προς τούτο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα παράπονα του προσφεύγοντος στηρίζονται στην επικαλούμενη έλλειψη επαρκούς περίθαλψης της αναπηρίας του και των διαφόρων παθολογιών που αυτός παρουσίαζε. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι δεν μπορεί εν τούτοις να αποφανθεί επί ζητημάτων τα οποία αφορούν την ιατρική ειδικότητα. Προκειμένου να διαπιστωθεί αν το άρθρο 3 της Σύμβασης τηρήθηκε, μπορεί να εξετάσει μόνον κατά πόσον οι εθνικές αρχές εξασφάλισαν στον προσφεύγοντα μία κατάλληλη ιατρική παρακολούθηση και υιοθέτησαν ένα ιατρικό πρωτόκολλο προσαρμοσμένο στην φύση των παθολογιών του.

61. Ως προς τούτο, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, σύμφωνα με την δικογραφία, κατά την διάρκεια της κράτησής του μέσα στην φυλακή των Διαβατών, ο προσφεύγων είχε μεταχθεί πολλές φορές σε διάφορα νοσοκομειακά

ιδρύματα της Θεσσαλονίκης: από τις 24 Ιανουαρίου μέχρι τις 6 Φεβρουαρίου 2013, αυτός νοσηλεύθηκε επειγόντως στην νευρολογική κλινική του γενικού νοσοκομείου Παπανικολάου, καθώς και στην καρδιολογική κλινική του ιδίου νοσοκομείου και υποβλήθηκε σε κλινικές εξετάσεις (πιο πάνω παράγραφοι 9 και 11). Στις 15 Μαρτίου 2013, αυτός μετήχθη εκ νέου στην καρδιολογική κλινική του νοσοκομείου Παπανικολάου για να υποβληθεί σε καρδιολογική και νευρολογική εξέταση (πιο πάνω παράγραφος 12). Στις 21 Μαρτίου 2013, ο προσφεύγων μετήχθη επειγόντως στην νευρολογική κλινική του ιδίου νοσοκομείου και υποβλήθηκε εκεί σε νέες κλινικές εξετάσεις (πιο πάνω παράγραφος 13). Ο ενδιαφερόμενος εξήλθε του νοσοκομείου στις 9 Απριλίου 2013. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να συμπεράνει ότι οι εθνικές αρχές αθέτησαν το καθήκον τους να εξασφαλίσουν μία ιατρική παρακολούθηση στον προσφεύγοντα. Επίσης, θεωρεί ότι, ακόμη και αν ο τελευταίος δεν έλαβε στην φυλακή την συσκευή οξυγόνου, παρά το γεγονός ότι ο γιατρός την είχε συστήσει, η διαπίστωση αυτή δεν επαρκεί αφ'εαυτής για να το οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι εν προκειμένω οι αρμόδιες αρχές δεν ανταποκρίθηκαν στην θετική υποχρέωσή τους να παράσχουν στον προσφεύγοντα επαρκή ιατρική περίθαλψη.

62. Κατά συνέπεια, αυτό το σκέλος της αιτίασης της ελκόμενης από το άρθρο 3 της Σύμβασης είναι προδήλως αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 § 3 α) και 4 της Σύμβασης.

63. Επίσης, όσον αφορά το άρθρο 13 της Σύμβασης το οποίο σχετίζεται με αυτήν την πτυχή της αιτίασης της ελκόμενης από το άρθρο 3 της Σύμβασης, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 έχει ερμηνευθεί ότι δεν απαιτεί ένα ένδικο μέσο μέσα στο εθνικό δίκαιο παρά μόνον όταν πρόκειται για αιτιάσεις οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν «υπερασπίσιμες» σύμφωνα με την Σύμβαση (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Boyle και Rice κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 21 Ιουνίου 1988, § 52, série A αριθ. 131).

64. Λαμβανομένων υπόψη όσων προηγήθηκαν, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, όσον αφορά τον επαρκή χαρακτήρα της παρασχεθείσας ιατρικής περίθαλψης, ο

προσφεύγων δεν έχει καμία υπερασπίσιμη αιτίαση προς τούτο (βλέπε, *mutatis mutandis*, Πάσσαρης κατά Ελλάδας (déc.), αριθ. 5334/07, 24 Σεπτεμβρίου 2009).

65. Έπεται ότι αυτό το σκέλος της αιτίασης της ελκόμενης από το άρθρο 13 της Σύμβασης πρέπει να απορριφθεί λόγω πρόδηλης έλλειψης βασιμότητας, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 α) και 4 της Σύμβασης.

B. Επί των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντος

1. Επί του παραδεκτού

66. Εξάλλου, διαπιστώνοντας ότι το σκέλος των αιτιάσεων των ελκόμενων από τα άρθρα 3 και 13 της Σύμβασης το οποίο αφορά τις γενικές συνθήκες της κράτησης του προσφεύγοντος στην φυλακή των Διαβατών δεν είναι προδήλως αβάσιμο με την έννοια κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης και ότι αυτό δεν προσκρούει σε οποιονδήποτε άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο το κηρύσσει παραδεκτό.

2. Επί της ουσίας

α) Επί της αιτίασης της ελκόμενης από το άρθρο 3 της Σύμβασης

ι) Οι θέσεις των διαδίκων

67. Ο προσφεύγων αναφέρεται στην υπόθεση *Χριστοδούλου και λοιποί* (πιο πάνω αναφερόμενη) προκειμένου να υποστηρίξει ότι, δεδομένου ότι αυτός είχε ευρεθεί κρατούμενος μαζί με τον προσφεύγοντα Ιωάννη Χριστοδούλου στην φυλακή των Διαβατών τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο 2013, οι παρατηρήσεις της Κυβέρνησης στην τελευταία αυτή υπόθεση σχετικά με τις συνθήκες κράτησης μέσα στο κατάστημα αυτό είναι επίσης συναφείς ως αποδεικτικά στοιχεία στην παρούσα υπόθεση. Επίσης, αναφέρεται *in extensor* στις παρατηρήσεις των διαδίκων στην ίδια υπόθεση.

68. Παραπέμποντας στην δική του εκδοχή σχετικά με τις συνθήκες της κράτησής του στην φυλακή των Διαβατών, υποστηρίζει ότι οι συνθήκες της κράτησής του μέσα στο κελί που προοριζόταν για άτομα με ειδικές ανάγκες και γενικότερα μέσα σε αυτό το κατάστημα – και ειδικότερα οι φερόμενες ελλείψεις πρόσβασης σε ζεστό νερό επί 23 ώρες την ημέρα, έλλειψη επαρκούς φυσικού

φωτός, κακές συνθήκες υγιεινής, έλλειψη επαρκούς πρόσβασης στο προαύλιο και κυρίως αδυναμία εξόδου στο προαύλιο με αναπηρικό αμαξίδιο – θα έπρεπε να χαρακτηρισθούν ως απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση και ήταν ασύμβατες προς την κατάσταση της υγείας του. Όσον αφορά τους κρατούμενους με ειδικές ανάγκες, η κατάσταση φέρεται να επιδεινώθηκε εξαιτίας της έλλειψης εξοπλισμού κατάλληλου για την πρόσβαση στις τουαλέτες και τα ντους, της απουσίας απαγόρευσης του καπνίσματος, της έλλειψης επαρκούς ιατρικής περίθαλψης, καθώς και της έλλειψης μιας παρακολούθησης ικανής να προλαμβάνει την τοποθέτηση κρατουμένων οι οποίοι πάσχουν από λοιμώδη νοσήματα μαζί με εκείνους οι οποίοι έχουν ανοσοποιητική ανεπάρκεια – όπως ο ενδιαφερόμενος.

69. Η Κυβέρνηση απαντά, κατ'αρχήν, αναφερόμενη στις παρατηρήσεις της σχετικά με τις γενικές συνθήκες οι οποίες επικρατούσαν στην φυλακή των Διαβατών, όπως αυτές περιγράφονται πιο πάνω, καθώς και στην ιατρική παρακολούθηση της οποίας ο προσφεύγων απετέλεσε το αντικείμενο. Ισχυρίζεται, στην συνέχεια, ότι η συνολική διάρκεια της νοσηλείας του ενδιαφερομένου δεν ήταν ασήμαντη και ότι αυτή δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη στον υπολογισμό της διάρκειας της επίδικης κράτησης. Υποστηρίζει, τέλος, ότι οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος όσον αφορά τις συνθήκες της κράτησής του είναι προδήλως αβάσιμοι και ότι δεν προκύπτει ότι η επιδείνωση των προβλημάτων υγείας του οφειλόταν στις συνθήκες της κράτησής του.

ii) Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

70. Το Δικαστήριο παραπέμπει στην συναφή νομολογία όσον αφορά τις γενικές αρχές της εφαρμογής του άρθρου 3 της Σύμβασης σε υποθέσεις οι οποίες εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα που τίθενται από την παρούσα υπόθεση (βλέπε, τελευταία, *Muršić κατά Κροατίας* ([GC], αριθ. 7334/13, §§ 96-141, 20 Οκτωβρίου 2016).

71. Στην υπόθεση *Muršić* (πιο πάνω αναφερόμενη), το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει ότι, όταν ένας κρατούμενος διέθετε περισσότερο από 4 τετραγωνικά μέτρα προσωπικού χώρου μέσα σε ένα ομαδικό κελί και αυτή η πτυχή των υλικών

συνθηκών της κράτησης δεν έθετε συνεπώς πρόβλημα, οι άλλες πτυχές, όπως η προσφορά δραστηριοτήτων εκτός κελιού, η πρόσβαση στο φυσικό φως και ο επαρκής χαρακτήρας του εξαιρισμού, καθώς και οι γενικές συνθήκες υγιεινής, παρέμεναν κρίσιμες για τους σκοπούς της αξιολόγησης του ικανοποιητικού χαρακτήρα των συνθηκών κράτησης του ενδιαφερομένου όσον αφορά το άρθρο 3 της Σύμβασης (ομοίως, § 140).

72. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι εκδοχές των διαδικών όσον αφορά την υπερπλήρωση (ιδίως ως προς το εμβαδόν του κελιού) αλλά επίσης και τις άλλες συνθήκες στην φυλακή των Διαβατών είναι διαφορετικές. Προς τούτο, σημειώνει ότι, ακόμη και αν οι διάδικοι συμφωνούν αναφέροντας ότι ο προσφεύγων μοιραζόταν το κελί του με τέσσερις άλλους κρατούμενους, ο τελευταίος ισχυρίζεται ότι η συνολική επιφάνεια του κελιού ήταν 20 τετραγωνικά μέτρα και ότι ο προσωπικός χώρος ο οποίος παραχωρήθηκε σε έκαστο κρατούμενο ήταν ελαφρώς μεγαλύτερος από 3 τετραγωνικά μέτρα, ενώ η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το εμβαδόν του κοιτώνα του προσφεύγοντος ήταν 24 τετραγωνικά μέτρα και ότι ο προσωπικός χώρος εκάστου κρατουμένου ήταν 4 τετραγωνικά μέτρα.

73. Προκειμένου να σχηματίσει μία άποψη, το Δικαστήριο θα προσπαθήσει να λάβει υπόψη εκείνα από τα στοιχεία που του φαίνονται περισσότερο αντικειμενικά και που προέρχονται από πηγές άλλες από τους διαδίκους στην παρούσα υπόθεση.

74. Έτσι, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες οι οποίες παρασχέθηκαν σχετικά με την παρούσα υπόθεση από την διεύθυνση της φυλακής των Διαβατών στην Κυβέρνηση με ένα έγγραφο με ημερομηνία 9 Μαΐου 2018, το οποίο έχει επισυναφθεί στις παρατηρήσεις της τελευταίας, ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί σε έναν κοιτώνα συνολικής επιφανείας 24 τετραγωνικών μέτρων, ο οποίος προοριζόταν για άτομα με ειδικές ανάγκες και ήταν εφοδιασμένος με πέντε κρεβάτια, ένα σύστημα κλιματισμού, προσαρμοσμένες τουαλέτες και ένα ντους επιφανείας 2 τετραγωνικών μέτρων, κατά τρόπο ώστε το υπόλοιπο της επιφανείας του κοιτώνα ήταν 22 τετραγωνικά μέτρα. Σύμφωνα με τα στοιχεία τα οποία δίδονται από την διεύθυνση της

φυλακής μέσα στο ίδιο έγγραφο, ο προσφεύγων μοιραζόταν τον κοιτώνα μαζί με άλλους τέσσερις κρατούμενους. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι έκαστος κρατούμενος διέθετε περίπου 4,4 τετραγωνικά μέτρα προσωπικού χώρου.

75. Ελλείπει αντικειμενικών διαπιστώσεων, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφανθεί επί των περισσοτέρων από τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος όσον αφορά τις συνθήκες σχετικά με την θέρμανση, το ζεστό νερό, τον φωτισμό, την καθαριότητα των κοιτώνων και την παροχή των προϊόντων υγιεινής. Σημειώνει εν τούτοις ότι η φυλακή των Διαβατών δεν διαθέτει τραπεζαρία και ότι οι κρατούμενοι είναι υποχρεωμένοι να λαμβάνουν τα γεύματά τους μέσα στα κελιά τους, καθισμένοι πάνω στα κρεβάτια τους. Εξάλλου, το Δικαστήριο σημειώνει τις δηλώσεις του προσφεύγοντος, ο οποίος ισχυρίζεται ότι δεν είχε πρόσβαση στο προαύλιο του περιπάτου, ότι αυτό δεν ήταν κατάλληλο για τις ανάγκες ατόμων με ειδικές ανάγκες, ότι η σίτισή του δεν ήταν κατάλληλη για την κατάστασή του ως διαβητικού ατόμου και ότι αναγκάστηκε να μοιράζεται το κελί του με καπνιστές, παρά τις αντίθετες εντολές των γιατρών. Οι ισχυρισμοί αυτοί δεν διαψεύστηκαν από την Κυβέρνηση.

76. Βάσει όσων εκτίθενται πιο πάνω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι συνθήκες της κράτησης του προσφεύγοντος, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της αναπηρίας του ενδιαφερομένου και της διάρκειας της κράτησής του, υπέβαλαν τον τελευταίο σε μία δοκιμασία, η ένταση της οποίας υπερέβαινε το αναπόφευκτο επίπεδο της ταλαιπωρίας το οποίο είναι σύμφυτο με την κράτηση.

77. Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσον αφορά τις γενικές συνθήκες της κράτησης του προσφεύγοντος στην φυλακή των Διαβατών.

β) Επί της αιτίας της ελκόμενης από το άρθρο 13 της Σύμβασης

ι) Οι θέσεις των διαδίκων

78. Ο προσφεύγων αναφέρεται στην ουσία στις παρατηρήσεις του σχετικά με την προκαταρκτική ένσταση της μη εξάντλησης η οποία προβλήθηκε από την Κυβέρνηση. Ισχυρίζεται ότι, εν γένει, ο ανεπαρκής χαρακτήρας της αρωγής και της ιατρικής περίθαλψης για τους κρατούμενους με ειδικές ανάγκες αποκαλύπτει

δομικές ελλείψεις του σωφρονιστικού συστήματος. Προσθέτει ότι, ήδη με την άφιξή του στην φυλακή των Διαβατών, αυτός επεσήμανε τα προβλήματα υγείας του στις αρχές, οι οποίες είχαν κατ'αυτόν την θετική υποχρέωση να του παρέχει επαρκή ιατρική περίθαλψη. Υποστηρίζει ότι, παρά τις πολλαπλές νοσηλείες του, οι αρχές δεν ανταποκρίθηκαν στην υποχρέωση αυτή, εξαιτίας των δομικών ελλείψεων στον τομέα αυτόν.

79. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι, εν τη απουσία – κατά τους ισχυρισμούς της – παραβίασης του άρθρου 3 της Σύμβασης εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν έχει «υπερασπίσιμη αιτίαση» και δεν μπορεί συνεπώς να επικαλεστεί το άρθρο 13 της Σύμβασης. Επικουρικώς, αναφέρει ότι ο προσφεύγων είχε στην διάθεσή του αποτελεσματικά ένδικα μέσα και παραπέμπει ως προς τούτο στην προκαταρκτική ένστασή της σχετικά με την προηγούμενη άσκηση των εθνικών ενδίκων μέσων. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, εν προκειμένω, η προσφυγή η οποία προβλέπεται από το άρθρο 286 § 2 του ΚΠΔ ήταν ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο, αφ'ής στιγμής η εκ μέρους του προσφεύγοντος άσκησή του είχε ως συνέπεια την λεπτομερή εξέταση των περιστάσεων της παρούσας υπόθεσης και την απόλυση του ενδιαφερομένου. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές δέχθηκαν την αίτηση του προσφεύγοντος δεν συνιστούσε μία μεμονωμένη και εξαιρετική περίπτωση κατά την οποία οι αρχές αυτές ελάμβαναν υπόψη τους λόγους που επικαλέστηκε ένας κρατούμενος σχετικά με την κατάσταση της υγείας του και την απόλυσή του, αναφέρεται δε προς τούτο σε μία διάταξη του ανακριτή Αθηνών η οποία εκδόθηκε σε μία παρόμοια υπόθεση.

ii) Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

80. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 της Σύμβασης εγγυάται την ύπαρξη στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής για τις αιτιάσεις οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν «υπερασπίσιμες» βάσει της Σύμβασης. Ένα τέτοιο ένδικο μέσο πρέπει να παρέχει στην αρμόδια εθνική αρχή την δυνατότητα να εξετάσει το περιεχόμενο της αιτίας στην βάση της Σύμβασης και να προσφέρει την προσήκουσα επανόρθωση, ακόμη και αν τα συμβαλλόμενα Κράτη απολαμβάνουν κάποιας διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά τον τρόπο της συμμόρφωσης προς τις

υποχρεώσεις που η διάταξη αυτή τους επιβάλλει, παρά το γεγονός ότι το εύρος των υποχρεώσεων αυτών ποικίλλει ανάλογα με την φύση της αιτίας την οποία ο προσφεύγων έλκει από την Σύμβαση. Εν τούτοις, το ένδικο μέσο το οποίο απαιτείται από το άρθρο 13 της Σύμβασης πρέπει να είναι «αποτελεσματικό» τόσο στην πράξη όσο και στον νόμο (*McGlinchey και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 50390/99, § 62, CEDH 2003-V).

81. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, στην από 18 Φεβρουαρίου 2013 προσφυγή του, ο προσφεύγων ανέφερε, στην βάση ιατρικών πιστοποιητικών, τα προβλήματα της υγείας του, το πρόβλημα της αναπηρίας του, το ποσοστό της οποίας ήταν 80%, καθώς και το γεγονός ότι είχε νοσηλευθεί μερικές ημέρες μετά την θέση του υπό κράτηση. Ωσαύτως, ο ενδιαφερόμενος αναφέρθηκε στα προβλήματα της υγείας του, καθώς και στις συνθήκες κράτησής του, τις οποίες χαρακτήριζε ως κακές, κατά τις αιτήσεις τις οποίες αυτός κατέθεσε στις 5 Απριλίου 2013 ενώπιον του ανακριτή. Επιπλέον, στις 9 Απριλίου 2013, ο προσφεύγων κατέθεσε ένα συμπληρωματικό υπόμνημα στην από 18 Φεβρουαρίου 2013 προσφυγή του, στο οποίο αυτός ισχυριζόταν ότι τα προβλήματα της υγείας του είχαν επιδεινωθεί από την θέση του υπό κράτηση και ότι οι συνθήκες της κράτησής του, που περιέγραφε με λεπτομέρειες, ήταν ασύμβατες με την κατάσταση της υγείας του.

82. Όμως, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, αν ο ανακριτής αποφάσισε εν τέλει την υπό όρους απόλυση του προσφεύγοντος, τούτο συνέβη μόνον αφού έκρινε ότι ο τελευταίος δεν παρουσίαζε πλέον κίνδυνο διάπραξης νέων αδικημάτων. Αντιθέτως, ο ανακριτής δεν επιδόθηκε σε οποιαδήποτε ανάλυση των συνθηκών κράτησης και των προβλημάτων της υγείας του προσφεύγοντος, ενώ, στην πρότασή του, ο εισαγγελέας είχε υπογραμμίσει το ποσοστό αναπηρίας και ότι η παράταση της παραμονής του τελευταίου σε ένα σωφρονιστικό κατάστημα μπορούσε να αποβεί μοιραία εξαιτίας των κακών συνθηκών οι οποίες επικρατούσαν στις ελληνικές φυλακές.

83. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κρίνει ότι εν προκειμένω η προσφυγή η οποία ασκήθηκε από τον προσφεύγοντα στην βάση του άρθρου 286 § 2 του ΚΠΔ δεν εξασφάλισε στον τελευταίο μία προσήκουσα επανόρθωση διότι, εκτός από το

ζήτημα της απόλυσης, ο ανακριτής δεν απάντησε στις αιτιάσεις οι οποίες διατυπώθηκαν από τον ενδιαφερόμενο σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του.

84. Λαμβανομένων υπόψη όσων εκτίθενται πιο πάνω και σύμφωνα με τον ίδιο συλλογισμό με εκείνον ο οποίος είχε οδηγήσει στην απόρριψη της ένστασης της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που προβλήθηκε από την Κυβέρνηση (πιο πάνω παράγραφοι 44-55), το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπάρχει συνεπώς παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 σχετικά με τις γενικές συνθήκες κράτησης της φυλακής των Διαβατών.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 § 4 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

85. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι ο ανακριτής δεν είχε εξετάσει εντός «βραχείας προθεσμίας» την προσφυγή του κατά της διάταξης της θέσης υπό κράτηση η οποία είχε εκδοθεί σε βάρος του. Αυτός καταγγέλλει ως προς τούτο μία παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης. Η διάταξη αυτή έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον στερούμενον της ελευθερίας του συνεπεία συλλήψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, ίνα τούτο αποφασίση εντός βραχείας προθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξη την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως.»

A. Επί του παραδεκτού

86. Διαπιστώνοντας ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει εξάλλου σε οποιονδήποτε άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

87. Ο προσφεύγων εκθέτει ότι επιχείρησε να προσβάλει την διάταξη της θέσης υπό προσωρινή κράτηση εντός των πέντε πρώτων ημερών της κράτησής του, αλλά ότι το πρόσωπο που είχε διορίσει για να τον εκπροσωπήσει δεν ήταν πλέον μέλος του δικηγोरικού συλλόγου. Προσθέτει ότι, αφού βρήκε έναν άλλο

δικηγόρο, κατέθεσε μία αίτηση άρσης του μέτρου της προσωρινής κράτησης, η οποία είχε πάνω της την μνεία «επείγον». Ισχυρίζεται επίσης ότι, ενώ η αίτησή του εκκρεμούσε, αυτός προσκόμισε υπομνήματα και βεβαιώσεις σχετικά με την κατάσταση της υγείας του, προκειμένου να αποδείξει τον κίνδυνο τον οποίο διέτρεχε εξαιτίας των συνθηκών της κράτησής του. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Κυβέρνησης σύμφωνα με τον οποίο η καθυστέρηση της εξέτασης της αίτησής του δικαιολογείτο εν προκειμένω από τον αριθμό των συγκατηγορουμένων του, ο προσφεύγων απαντά ότι υφίσταται ένα συστημικό πρόβλημα, το οποίο είχε ήδη επισημανθεί σε παρόμοιες υποθέσεις. Εκτιμά ότι, δεδομένου ότι αφέθηκε ελεύθερος υπό όρους στις 25 Απριλίου 2013, η εξέταση της προσφυγής του, η οποία χρειάστηκε δύο μήνες και δύο εβδομάδες, διήρκεσε ένα χρονικό διάστημα το οποίο δεν μπορεί να θεωρηθεί ως λογικό σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του Δικαστηρίου.

88. Προβαίνοντας σε μία χρονολογική ανάλυση των πραγματικών περιστατικών, η Κυβέρνηση εκθέτει ότι ο προσφεύγων ζήτησε στις 18 Φεβρουαρίου 2013 την άρση του μέτρου της κράτησής του ή, εναλλακτικά, την αντικατάστασή του από άλλα περιοριστικά μέτρα, ότι ο ανακριτής διαβίβασε την προσφυγή στο γραφείο του εισαγγελέως πρωτοδικών Θεσσαλονίκης την 1^η Απριλίου 2013 και ότι η προσφυγή ανατέθηκε στις 5 Απριλίου 2013 σε έναν εισαγγελέα προς εξέταση. Προσθέτει ότι αυτός διατύπωσε την πρότασή του στις 15 Απριλίου 2013, ότι ο ανακριτής αποφάσισε στις 24 Απριλίου 2013 να αντικαταστήσει το μέτρο της κράτησης από άλλα περιοριστικά μέτρα και ότι ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος στις 25 Απριλίου 2013.

89. Η Κυβέρνηση αναφέρει στην συνέχεια ότι, από τις 30 Ιανουαρίου μέχρι τις 15 Μαρτίου 2013, ο φάκελος της υπόθεσης δεν βρισκόταν στο γραφείο του ανακριτή διότι, κατά τους ισχυρισμούς της, ορισμένοι από τους συγκατηγορούμενους του προσφεύγοντος στην ίδια υπόθεση είχαν καταθέσει στις 29 Ιανουαρίου 2013 αιτήσεις άρσης του περιοριστικού μέτρου που τους είχε επιβληθεί. Κατά τους ισχυρισμούς της, οι αιτήσεις αυτές είχαν διαβιβαστεί στο γραφείο του εισαγγελέως πρωτοδικών Θεσσαλονίκης στις 30 Ιανουαρίου 2013 και στην συνέχεια ανατέθηκαν σε έναν εισαγγελέα, ο τελευταίος δε είχε

διατυπώσει προτάσεις στις 13 και στις 15 Μαρτίου 2013, κατόπιν των οποίων ο ανακριτής είχε εκδώσει διατάξεις στις 15 και στις 21 Μαρτίου 2013 και την 1^η Απριλίου 2013. Το χρονικό διάστημα το οποίο παρήλθε μέχρι την 1^η Απριλίου 2013 ήταν έτσι, κατά την Κυβέρνηση, αναγκαίο για την έκδοση των εν λόγω διατάξεων από τον ανακριτή. Η Κυβέρνηση τονίζει ότι, όταν η διαδικασία η οποία αφορά τους συγκατηγορούμενους του προσφεύγοντος περατώθηκε με την έκδοση της διάταξης της 1^{ης} Απριλίου 2013 του ανακριτή, ο τελευταίος διαβίβασε αυθημερόν την αίτηση του προσφεύγοντος στο γραφείο του εισαγγελέως πρωτοδικών. Προσθέτει ότι, στις 5 Απριλίου 2013, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του ανακριτή τρεις αιτήσεις και ότι αυτές διαβιβάστηκαν την ίδια ημέρα στο γραφείο του εισαγγελέως πρωτοδικών.

90. Έτσι η Κυβέρνηση θεωρεί ότι ο χρόνος ο οποίος απαιτήθηκε για την εξέταση των αιτήσεων του προσφεύγοντος κατά της διατήρησής του υπό κράτηση ήταν λογικός και δικαιολογημένος εν προκειμένω, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ενεργειών οι οποίες αναλήφθηκαν από τις δικαστικές αρχές, καθώς και του χρόνου που απαιτήθηκε για την μελέτη της δικογραφίας και ήταν αναγκαίος για την εξέταση της υπόθεσης τόσο από τον εισαγγελέα όσο και από τον ανακριτή. Κατά την άποψή της, ο χρόνος ο οποίος απαιτήθηκε για την εξέταση του ενδίκου μέσου του προσφεύγοντος δεν υπήρξε υπερβολικός εν προκειμένω και δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης.

2) Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

α) Γενικές αρχές

91. Το Δικαστήριο παραπέμπει στις γενικές αρχές, έτσι όπως αυτές διατυπώνονται ιδίως στην απόφαση *Ilmseher κατά Γερμανία* [GC], αριθ. 10211/12 και 27505/14, §§ 251-256, 4 Δεκεμβρίου 2018).

92. Από αυτήν προκύπτει ότι το ζήτημα του κατά πόσον το δικαίωμα για μία απόφαση εντός βραχείας προθεσμίας πρέπει να αξιολογείται υπό το φως των συγκεκριμένων περιστάσεων, και ιδίως της πολυπλοκότητας της διαδικασίας, του τρόπου με τον οποίο αυτή διεξήχθη από τις εθνικές αρχές και από τον προσφεύγοντα και του διακυβεύματος που αυτή αντιπροσώπευε για τον τελευταίο

(πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ilmseher*, § 252). Μέσα στο πλαίσιο της εξέτασης μιας αίτησης απόλυσης, η πολυπλοκότητα των ιατρικών, ή άλλων, ζητημάτων που διακυβεύονται είναι ένας παράγων ο οποίος μπορούσε να ληφθεί υπόψη όταν πρόκειται για την αξιολόγηση της τήρησης της απαίτησης του ελέγχου εντός «βραχείας προθεσμίας» που τίθεται από το άρθρο 5 § 4. Η πολυπλοκότητα μιας συγκεκριμένης δικογραφίας, όσο ασυνήθης και αν είναι, δεν θα μπορούσε παρά ταύτα να απαλλάξει τις εθνικές αρχές από την συμμόρφωση προς τις βασικές υποχρεώσεις τους βάσει της διάταξης αυτής (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ilmseher*, § 253).

93. Το άρθρο 5 § 4 δεν επιβάλλει στα συμβαλλόμενα Κράτη να θεσπίσουν περισσότερο από έναν βαθμό δικαιοδοσίας για την εξέταση της νομιμότητας της κράτησης και για εκείνη των αιτήσεων απόλυσης. Εν τούτοις, ένα Κράτος το οποίο προσφέρει έναν δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας πρέπει κατ'αρχήν να παρέχει στους κρατούμενους τις ίδιες εγγυήσεις τόσο στον δεύτερο όσο και στον πρώτο βαθμό, συμπεριλαμβανομένης και της ταχύτητας του ελέγχου από το δικαιοδοτικό όργανο του δευτέρου βαθμού μιας διάταξης κράτησης επιβληθείσας από ένα κατώτερο δικαιοδοτικό όργανο (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ilmseher*, § 254).

94. Προκειμένου να καθοριστεί αν ικανοποιήθηκε η απαίτηση του σεβασμού μιας «βραχείας προθεσμίας», πρέπει να αναληφθεί μία συνολική αξιολόγηση όταν η διαδικασία διεξήχθη ενώπιον πολλών βαθμών δικαιοδοσίας. Όταν η αρχική διάταξη θέσης υπό κράτησης ελήφθη από ένα δικαστήριο (ήτοι από ένα ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαιοδοτικό όργανο) μέσα το πλαίσιο μιας διαδικασίας η οποία προσφέρει τις προσήκουσες δικαστικές εγγυήσεις, και όταν το εθνικό δίκαιο θεσπίζει έναν διπλό βαθμό δικαιοδοσίας, το Δικαστήριο είναι διατεθειμένο να ανεχθεί το να χρειαστεί ο έλεγχος ενώπιον ενός δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου περισσότερο χρόνο (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ilmseher*, § 255).

95. Το Δικαστήριο έχει ορίσει στην νομολογία του κανόνες σχετικά αυστηρούς όσον αφορά τον σεβασμό εκ μέρους του Κράτους της απαίτησης της ταχύτητας. Μία ανάλυση της νομολογίας του αποκαλύπτει ότι, στις διαδικασίες

προσφυγών οι οποίες διεξάγονται ενώπιον τακτικών δικαστηρίων και αποτελούν συνέχεια μιας διάταξης θέσης υπό κράτηση η οποία εκδόθηκε από ένα πρωτοβάθμιο δικαστήριο, οι καθυστερήσεις που υπερβαίνουν τις τρεις ή τέσσερις εβδομάδες και για τις οποίες οι αρχές πρέπει να θεωρηθούν υπεύθυνες είναι ικανές να εγείρουν ένα πρόβλημα από την άποψη της απαίτησης της ταχύτητας που προβλέπεται από το άρθρο 5 § 4, εκτός αν αυτό το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα του ελέγχου δικαιολογείται κατ'εξάιρεση από τις περιστάσεις της υπόθεσης (βλέπε, μεταξύ άλλων, *G.B. κατά Ελβετίας*, αριθ. 27426/95, §§ 27 και 32-39, 30 Νοεμβρίου 2000 – όπου το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ένα χρονικό διάστημα τριάντα δύο ημερών προκειμένου ένας ομοσπονδιακός εισαγγελέας και ένα ομοσπονδιακό δικαστήριο να αποφασίσουν επί της αίτησης απόλυσης ενός προσφεύγοντος ήταν αντίθετο προς το άρθρο 5 § 4 -, και την πιο πάνω απόφαση *Lebedev*, §§ 98-102 – όπου το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι αρχές ήταν υπεύθυνες για είκοσι επτά ημέρες από το συνολικό χρονικό διάστημα που χρειάστηκε το εφετείο για να αποφασίσει επί της απόφασης απόλυσης του προσφεύγοντος, γεγονός το οποίο δεν συμβιβαζόταν με το άρθρο 5 § 4 -, για άλλα παραδείγματα, βλέπε *Piotr Baranowski κατά Πολωνίας*, αριθ. 39742/05, § 64, 2 Οκτωβρίου 2007, και *Shcherbina κατά Ρωσίας*, αριθ. 41970/11, § 65, 26 Ιουνίου 2014).

96. Στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ilmseher*, το Δικαστήριο κατέληξε στην μη παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης εξαιτίας της διάρκειας της διαδικασίας ελέγχου της προσωρινής κράτησης του προσφεύγοντος (έντεκα μήνες και μία ημέρα για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας). Έκρινε ότι, λαμβανομένης υπόψη ιδίως της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, τόσο από νομική όσο και από πραγματική άποψη, η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ικανοποιούσε την απαίτηση της ταχύτητας η οποία τίθεται από το άρθρο 5 § 4. Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο επανέλαβε επίσης την νομολογία του σύμφωνα με την οποία είναι διατεθειμένο να ανεχθεί το να χρειαστεί ο έλεγχος ενώπιον ενός δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου περισσότερο χρόνο, όταν η αρχική διάταξη θέσης υπό κράτηση ελήφθη από ένα δικαστήριο

μέσα στο πλαίσιο μιας διαδικασίας η οποία παρείχε τις προσήκουσες δικαστικές εγγυήσεις.

β) Εφαρμογή των αρχών αυτών στην προκείμενη υπόθεση

97. Όσον αφορά το χρονικό διάστημα το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη προκειμένου να καθοριστεί κατά πόσον το εναγόμενο Κράτος ανταποκρίθηκε στην απαίτηση της ταχύτητας που θέτει το άρθρο 5 § 4, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι αυτό το χρονικό διάστημα άρχισε στις 18 Φεβρουαρίου 2013, ημερομηνία κατά την οποία αυτός ζήτησε την απόλυσή του υπό όρους. Αυτό περατώθηκε στις 24 Απριλίου 2013, ημερομηνία κατά την οποία ο ανακριτής έκανε δεκτή την αίτησή του. Το χρονικό διάστημα αυτό διήρκεσε συνεπώς εξήντα πέντε ημέρες.

98. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι ο προσφεύγων συνελήφθη και τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση δυνάμει μιας διάταξης η οποία εκδόθηκε από τον ανακριτή (διάταξη αριθ. 2/2013).

99. Ο προσφεύγων δεν φαίνεται να συνέβαλε ουσιωδώς στην διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον αυτού του δικαιοδοτικού οργάνου.

100. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο προσφεύγων συνελήφθη και τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση, στις 16 Ιανουαρίου 2013, από τον ανακριτή. Σημειώνει ότι ο τελευταίος απολαμβάνει, ως δικαιοδοτικό όργανο, ανεξαρτησίας και αμεροληψίας, γεγονός το οποίο δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους. Κατά την γνώμη του Δικαστηρίου, η παρούσα υπόθεση πρέπει να διακριθεί από τις υποθέσεις στις οποίες η κράτηση των ενδιαφερομένων επιβάλλεται από ένα διοικητικό όργανο το οποίο δεν απολαμβάνει των ιδίων εγγυήσεων. Εξάλλου, η επανεξέταση της νομιμότητας της κράτησης του προσφεύγοντος, κατόπιν της κατάθεσης εκ μέρους του της από 18 Φεβρουαρίου 2013 αίτησης, πραγματοποιήθηκε από έναν ανακριτή, ο οποίος ήταν, και ο ίδιος, ανεξάρτητος και αμερόληπτος και ο οποίος αποφάνθηκε στην βάση της πρότασης αριθ. 52/2013 του εισαγγελέως πρωτοδικών. Αποφαινόμενος επί της αίτησης απόλυσης του προσφεύγοντος, στις 24 Απριλίου 2013, ο ανακριτής είχε πλήρη δικαιοδοσία και ήταν ελεύθερος να διατηρήσει την κράτηση του προσφεύγοντος ή να τον αφήσει ελεύθερο, όπως άλλωστε έπραξε.

101. Το Δικαστήριο θεωρεί επίσης ότι η διαδικασία ενώπιον του ανακριτή ήταν σχετικά πολύπλοκη, τόσο από νομικής όσο και από πραγματικής άποψης. Πράγματι, ο ανακριτής όφειλε να εξετάσει, σε δεύτερο βαθμό, την προσφυγή του προσφεύγοντος κατά της θέσης του υπό κράτηση. Στην προσφυγή αυτή, ο προσφεύγων επικαλέστηκε τα προβλήματα υγείας του, την αναπηρία του, το ποσοστό της οποίας ορίστηκε σε 80%, καθώς και το γεγονός ότι αυτός είχε νοσηλευθεί μερικές ημέρες μετά την θέση του υπό κράτηση. Προσκόμιζε επίσης ιατρικά πιστοποιητικά τα οποία άξιζαν να εξετασθούν.

102. Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σύμφωνα με την διαδικασία η οποία προβλέπεται από το άρθρο 286 του ΚΠΔ, όπως αυτό ίσχυε κατά τον χρόνο των συμβάντων, προτού αποφανθεί επί της προσφυγής του προσφεύγοντος της 18 Φεβρουαρίου, ο ανακριτής ήταν υποχρεωμένος να διαβιβάσει την δικογραφία της υπόθεσης στο γραφείο του εισαγγελέως, έτσι ώστε αυτός να διατυπώσει την πρότασή του επί της διατήρησης της κράτησης του προσφεύγοντος. Η διαδικασία αυτή, η οποία προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, παρατείνει ασφαλώς την διάρκεια της διαδικασίας: ενδεικτικώς, ο ανακριτής έστειλε την υπόθεση στο γραφείο του εισαγγελέως την 1^η Απριλίου 2013, ο εισαγγελέας έδωσε την πρότασή του στις 15 Απριλίου 2013 και ο ανακριτής αποφάσισε την απόλυση του προσφεύγοντος στις 24 Απριλίου 2013.

103. Λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας της υπόθεσης και του γεγονότος ότι τόσο ο ανακριτής ο οποίος υπέβαλε την κράτηση του προσφεύγοντος όσο και ο ανακριτής ο οποίος επανεξέτασε την θέση του προσφεύγοντος υπό κράτηση ήταν δικαιοδοτικά όργανα απολαμβάνοντα ανεξαρτησίας και αμεροληψίας – κατάσταση στην οποία το Δικαστήριο είναι διατεθειμένο να ανεχθεί μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα ελέγχου (πιο πάνω παράγραφοι 95 και 96) – το Δικαστήριο εκτιμά ότι η διαδικασία ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου ικανοποίησε την απαίτηση της ταχύτητας υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης.

104. Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης ως προς τούτο.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

105. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

106. Ο προσφεύγων αξιώνει το συνολικό ποσό των 13.418 ευρώ (EUR) για την υλική ζημία την οποία αυτός εκτιμά ότι υπέστη. Αναλύει την αξίωσή του ως εξής: 8.000 EUR, ποσό το οποίο αντιστοιχεί στο ποσό που κατέβαλε στον Τ.Σ., ο οποίος είχε διοριστεί για να τον εκπροσωπήσει, και 5.418 EUR, ποσό το οποίο δαπανήθηκε από την γυναίκα του και από τον ίδιο κατά την διάρκεια της κράτησής του. Αυτός προσκομίζει ιδίως αντίγραφα τραπεζικών καταστάσεων και τιμολογίων διαφόρων ποσών προς τούτο.

Για την ηθική βλάβη την οποία αυτός υποστηρίζει ότι υπέστη, ο προσφεύγων αξιώνει αντίστοιχα, 28.000 EUR, 12.000 EUR και 10.000 EUR, για έκαστη από τις επικαλούμενες από αυτόν παραβιάσεις του άρθρου 3 της Σύμβασης, του άρθρου 5 §§ 1 και 4 της Σύμβασης και του άρθρου 13 της Σύμβασης λαμβανομένου μεμονωμένα και σε συνδυασμό με τα πιο πάνω μνημονευόμενα άρθρα. Αξιώνει επίσης 6.000 EUR για την τυχόν παραβίαση οποιουδήποτε άλλου άρθρου της Σύμβασης, για την οποία αυτός παραπονείται μέσα στην προσφυγή του. Τέλος, ο προσφεύγων ζητεί να καταβληθεί οποιοδήποτε ποσό το οποίο θα επιδικαστεί απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό της εκπροσώπου του.

107. Όσον αφορά την υλική ζημία, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα ποσά τα οποία ο προσφεύγων και η γυναίκα του φέρονται να δαπάνησαν ούτε προσδιορίζονται ούτε αναλύονται και ότι δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της επικαλούμενης υλικής ζημίας και της διαπιστωθείσας παραβίασης. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, εκτιμά ότι τα αιτούμενα ποσά είναι υπέρογκα και μη δικαιολογημένα σε σχέση με τις κοινοποιηθείσες αιτιάσεις, με την σχετική

νομολογία του Δικαστηρίου και με την τρέχουσα οικονομική κρίση στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, η διαπίστωση μιας παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία δίκαιη ικανοποίηση εν προκειμένω. Όσον αφορά το αίτημα του προσφεύγοντος για την καταβολή των ποσών που τυχόν θα επιδικαστούν στον τραπεζικό λογαριασμό της εκπροσώπου του, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να το απορρίψει.

108. Όπως και η Κυβέρνηση, το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των διαπιστωθεισών παραβιάσεων και της επικαλούμενης υλικής ζημίας και απορρίπτει το σχετικό αίτημα. Αντιθέτως, υπενθυμίζει ότι έχει συμπεράνει την παραβίαση των άρθρων 3 και 13 της Σύμβασης όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος και την απουσία ενός αποτελεσματικού ενδίκου μέσου ως προς τούτο. Ως εκ τούτου, θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικαστεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 3.900 EUR για την ηθική βλάβη.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

109. Ο προσφεύγων αξιώνει επίσης το ποσό των 8.000 EUR, το οποίο υποστηρίζει ότι είχε καταβάλει στον Τ.Σ., ο οποίος υποτίθεται ότι τον εκπροσώπωσε, καθώς και το ποσό των 8.729,60 EUR για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου. Όσον αφορά αυτό το τελευταίο ποσό, τονίζει ότι υπέγραψε ένα συμφωνητικό με την εκπρόσωπό του σύμφωνα με τους όρους του οποίου αυτός θα καταβάλει στην τελευταία το εν λόγω ποσό με την λήξη της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, και προσκομίζει ένα τιμολόγιο που αντιστοιχεί στο ποσό αυτό. Επίσης, καλεί το Δικαστήριο να διατάξει την καταβολή του ποσού αυτού, πλέον οποιουδήποτε ποσού το οποίο μπορεί να οφείλεται για τον φόρο από την εκπρόσωπό του, στον λογαριασμό της τελευταίας.

110. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ο προσφεύγων δεν αποδεικνύει ότι έχει πράγματι καταβάλει το ποσό των 8.000 EUR. Προσθέτει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για τις συμφωνίες οι οποίες έχουν καταρτισθεί από τον προσφεύγοντα με κάποιον τρίτο. Όσον αφορά το ποσό των 8.729,60 EUR, εκτιμά ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να δεσμευθεί από την συμφωνία η οποία

καταρτίσθηκε μεταξύ του προσφεύγοντος και της εκπροσώπου και ότι, σε κάθε περίπτωση, το ζητούμενο ποσό είναι υπέρογκο. Όσον αφορά το αίτημα του προσφεύγοντος για την καταβολή του ποσού που τυχόν θα επιδικαστεί στον τραπεζικό λογαριασμό της εκπροσώπου του, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να το απορρίψει.

111. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει συμπεράνει την παραβίαση των άρθρων 3 και 13 της Σύμβασης. Λαμβάνοντας υπόψη τα έγγραφα τα οποία έχει στην διάθεσή του και την νομολογία του, κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον προσφεύγοντα το ποσό των 1.000 EUR για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη για την διαδικασία ενώπιον του. Δέχεται επίσης το αίτημα του προσφεύγοντος όσον αφορά την απευθείας καταβολή του ποσού αυτού στον τραπεζικό λογαριασμό της εκπροσώπου του.

Δ. Τόκοι υπερημερίας

112. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή όσον αφορά τις αιτιάσεις οι οποίες έλκονται από τα άρθρα 3 και 13 της Σύμβασης όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος στην φυλακή των Διαβατών, καθώς και από το άρθρο 5 § 4 της Σύμβασης, και *απαράδεκτη* κατά τα λοιπά,
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης εξαιτίας των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντος στην φυλακή των Διαβατών,
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης εξαιτίας της έλλειψης ενός αποτελεσματικού ενδίκου μέσου το οποίο να προσφέρει στον προσφεύγοντα την δυνατότητα να παραπονεθεί για τις συνθήκες κράτησης στην φυλακή των Διαβατών,
4. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης,
5. *Αποφαίνεται*

(α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός προθεσμίας τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

- i. 3.900 EUR (τρεις χιλιάδες εννιακόσια ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος, για την ηθική βλάβη,
- ii. 1.000 EUR (χίλια ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται από τον προσφεύγοντα ως φόρος, για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη, προς καταβολή απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό της εκπροσώπου τους,

(β) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

6. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 14 Ιανουαρίου 2021, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

Abel Campos

Γραμματέας

(υπογραφή)

Ksenija Turković

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 16 Φεβρουαρίου 2021

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος

